

Kohtuasi C-129/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

16. veebruar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

High Court (kõrge kohus, Iirimaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

24. jaanuar 2024

Kaebaja:

Coillte Cuideachta Ghníomhaíochta Ainmnithe

Vastustaja:

Commissioner for Environmental Information

Menetluses osalejad:

Tundmatu(d) isik(ud) ehk John ja/või Jane Doe, Iirimaa ja Attorney General (kohtu korraldusel)

Amicus curiae:

Right to Know CLG

Põhikohtuasja ese

Coillte Cuideachta Ghníomhaíochta Ainmnithe (Iirimaa metsaamet; edaspidi „Coillte“) poolt High Courtile (kõrge kohus, Iirimaa) esitatud kaebus Commissioner for Environmental Information'i (keskkonnateabe volinik) otsuse peale, mille kohaselt olid direktiivi 2003/4 alusel esitatud anonüümsed või pseudonüümsed keskkonnateabe taotlused (edaspidi „keskkonnateabe taotlused“) nõuetekohased.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub ELTL artikli 267 alusel tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2003, L 41, lk 26; ELT eriväljaanne 15/07, lk 375) artikleid 2, 3, 4 ja 6 koostoimes 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooniga (edaspidi „Århusi konventsioon“).

Eelotsuse küsimused

1. Kas sõna „taotlus“ direktiivi 2003/4 artikli 6 lõikes 1 koostoimes 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikli 4 lõikega 1 tähendab üksnes niisugust taotlust, mis on nõuetekohane vastavalt direktiivile ja asjaomase liikmesriigi õigusaktidele, millega see direktiiv on üle võetud?
2. Kas sõna „taotleja“ direktiivi 2003/4 artikli 2 punktis 5 koostoimes muu hulgas 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikli 4 lõike 1 punktiga b ja/või artikli 6 lõigetega 1 ja/või 2 ja/või artikli 2 lõikega 5 ja artikli 4 lõikega 1 ja artikli 3 punktiga b tähendab füüsilist või juriidilist isikut, kes on tuvastatud tema tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi järgi, mitte anonüümne ega pseudonüümne isik ja/või taotleja, kelle kontaktandmest on tuvastatud üksnes e-posti aadress?
3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav: kas direktiivi 2003/4 artikli 3 lõikel 1 ja/või lõike 5 punktis c koostoimes 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikli 4 lõikega 1 on niisugune tagajärg, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt peab taotleja taotluse esitamiseks märkima oma tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi?
4. Kui vastus teisele küsimusele on eitav ja vastus kolmandale küsimusele on üldiselt jaatav: kas direktiivi 2003/4 koostoimes 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikliga 4 mõju on niisugune, et kui ametiasutus asub põhjendatult seisukohale, et taotleja poolt enda isiku kohta antud teave näib esmapilgul küsitav, ei tohi ametiasutus nõuda kinnitust taotleja tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi kohta, et teha kindlaks taotleja isik ja

mitte taotleja huvi kindlaks tegemiseks, isegi kui taotleja tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi teatamine võiks ametiasutusele anda kaudselt või muul viisil võimaluse teha järeldusi või spekulereida seoses taotleja võimaliku huviga, millele on viidatud direktiivi artikli 3 lõikes 1?

5. Kui vastus teisele küsimusele on eitav ja vastus kolmandale küsimusele on üldiselt jaatav: kas direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti b koostoimes 25. juunil 1998 Århusis sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikli 4 lõike 3 punktiga b mõju on niisugune, et ametiasutus ei tohi nõuda kinnitust taotleja tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi kohta, et määrata kindlaks, kas taotlus on ilmselgelt ebamõistlik, võttes arvesse sama taotleja teiste taotluste mahtu, laadi ja sagedust, ning mitte taotleja huvi kindlaks tegemiseks, isegi kui taotleja tegeliku nime ja/või praeguse tegeliku aadressi teatamine võiks ametiasutusele anda kaudselt või muul viisil võimaluse teha järeldusi või spekulereida seoses taotleja võimaliku huviga, millele on viidatud direktiivi artikli 3 lõikes 1?

Viidatud Euroopa Liidu õiguse sätted ja kohtupraktika

Århusis 25. juunil 1998 sõlmitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni artikli 2 lõige 4, artikli 4 lõiked 1–3 ja artikli 9 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2003, L 41, lk 26; ELT eriväljaanne 15/07, lk 375) artiklid 2, 3, 4 ja 6

24. septembri 2002. aasta kohtuotsus Grundig Italiana, C-255/00, EU:C:2002:525

14. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Flachglas Torgau vs. Bundesrepublik Deutschland, C-204/09, ECLI:EU:C:2012:71

19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Fish Legal ja Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853

20. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Land Baden-Württemberg (asutusesisene teabevahetus)

Viidatud riigisisese õiguse sätted ja kohtupraktika

Euroopa ühenduste (keskkonnateabele juurdepääsu) eeskirjad 2007–2014 (edaspidi „eeskirjad“ või „riigisisene õigusakt“)

Eeskirjade artikkel 6 käsitleb keskkonnateabe taotlusi; täpsemalt on selles artiklis ette nähtud, millist teavet peab keskkonnateabe taotlus sisaldama. Artikli 6 lõike 1 punktis c on sätestatud, et taotluses tuleb „näidata taotleja nimi, aadress ja muud asjakohased kontaktandmed“, ning artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et „taotleja ei ole kohustatud põhjendama oma huvi taotluse esitamise suhtes“.

Riigisisene kohus määras kindlaks, et riigisisese õiguses ja kui kooskõla liidu õigusega ei eelda vastupidist tõlgendust, tähendab „nimi“ riigisisese õigusakti artikli 6 lõike 1 punktis c tegelikku nime, mitte pseudonüümi, „aadress“ tegelikku aadressi, millel võib taotlejaga ühendust võtta, ning „muud asjakohased kontaktandmed“ tähendavad muu hulgas e-posti aadresse.

Riigisisese õigusakti artiklis 7 ette nähtud mehhanism keskkonnateabe taotluse esitamiseks hõlmab seda, et ametiasutusel, käesoleval juhul Coilltel on sellele taotlusele vastamiseks aega üks kuu, millele lisandub veel üks kuu, kui ametiasutus ei saa ühe kuu jooksul vastata „taotletava keskkonnateabe mahu või keerukuse tõttu“.

Artikli 7 lõike 1 punktis 4 on ette nähtud, millistel asjaoludel võib keskkonnateabe taotluse läbi vaatamata jätta; keskkonnateabe taotluse läbi vaatamata jätmise korral tuleb see otsustada kirjalikult ja märkida, et taotlejal on õigus esitada taotluse läbi vaatamata jätmise otsuse peale vaie. Artikli 7 lõike 1 punktis 7 on sätestatud:

„Kui ametiasutusele esitatakse taotlus, mida võib põhjendatult pidada keskkonnateabe taotluseks, kuid mis ei ole esitatud kooskõlas

a) [eeskirjade] artikli 6 lõikega 1 [...]

[...],

teatab asjaomane ametiasutus taotlejale tema õigusest tutvuda keskkonnateabega ja korrast, mille kohaselt saab seda õigust kasutada, ning osutab taotlejale sellekohast abi.“

Artiklis 11 on sätestatud keskkonnateabe taotluse rahuldamata jätmise otsuse ametiasutusesisese kontrolli kord.

„(1) Kui taotleja taotlus on artikli 7 alusel osaliselt või tervikuna rahuldamata jäetud, võib taotleja ühe kuu jooksul alates asjaomase ametiasutuse otsuse saamisest taotleda samalt ametiasutuselt selle otsuse osaliselt või tervikuna läbivaatamist.“

Taotlejatel on eeskirjade artikli 12 alusel õigus esitada otsuse peale kaebus Commissioner for Environmental Information’ile (keskkonnateabe volinik; edaspidi „volinik“).

Friends of the Irish Environment v. Commissioner for Environmental Information, [2019] IEHC 597, [2019] 5 JIC 2108 (kohtunik O'Regan)

Right to Know CLG v. Commissioner for Environmental Information, [2022] IESC 19, [2023] 1 I.L.R.M. 122, [2022] 4 JIC 2902 (kohtunik Baker)

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

Alates 10. märtsist kuni 7. juunini 2022 esitati Iirimaa metsaametile (edaspidi „Coillte“ või „metsaamet“) 130 keskkonnateabe taotlust ühe (või mitme) taotleja poolt, keda eeldati olevat mitu ja kes eeldati olevat pseudonüümsed. Alul käsitati neid taotlusi kui ühekordseid, kuid kui Coilltele sai selgeks, et need näivad olevat osa organiseeritud kampaaniast, hakkas ta astuma samme taotlejate isiku kindlakstegemiseks.

Keskkonnateabe taotlused ei sisaldanud tegelikku aadressi, vaid ainult e-posti aadresse ning taotlustes märgitud nimed leiti olevat selgelt pseudonüümid.

Coillte vastas nendele taotlustele palvega, et taotlejad teataksid oma praeguse aadressi ja kinnitaksid, et kõnealused nimed on taotlejate õiguspärased nimed, asudes seisukohale, et taotlejad ei ole esitanud tõele vastavaid isiku tuvastamist võimaldavaid andmeid; kuna seejärel lisateavet ei esitatud, tunnistati kõik taotlused mittetäielikeks ja puudusi sisaldavateks ning jäeti läbi vaatamata.

Seejärel esitati vaided; Coillte palus sedasama teavet, mida ta oli palunud eelmises etapis, teatades taotlejatele, et ta ei palu neil avaldada taotluse esitamise põhjust, vaid „lihtsalt palub [...] kinnitada teie nime ja aadressi“ ning et „kui [Coillte] ei saa eespool palutud teavet, ei võeta taotlust menetlusse“. Seda teavet ei antud ja ka vaided jäeti puuduste tõttu läbi vaatamata.

Ligikaudu 105 juhtumi osas pöörduti edasi voliniku poole; see kontrolliorgan otsustas, et Coilltel ei olnud õigust pidada neid taotlusi eeskirjade artikli 6 lõike 1 punkti c alusel puudustega taotlusteks. Seejärel esitas Coillte kaebuse õigusküsimuses.

Poolte peamised argumendid põhikohtuasjas

- 1 Coillte on seisukohal, et kõnealuste taotluste eesmärk ei ole saada keskkonnaalast teavet ja seetõttu ei ole need taotlused tõelised keskkonnateabe taotlused; nende taotluste maht avaldab väga suurt mõju metsaameti tegevusele ning nende tagajärjel kasutatakse aega ja ressursse muuks kui tõeliste keskkonnateabe taotluste menetlemiseks. Samuti märgib ta, et põllumajandus-, toidu- ja mereministerium (Department of Agriculture, Food and the Marine, edaspidi „DAFM“), mille haldusalas on osaliselt Coillte, sai 2022. aastal 32 297 keskkonnateabe taotlust (võrreldes keskmiselt ligikaudu 167 taotlusega aastast aastatel 2019–2021).

- 2 Kaebaja väidab, et praktilise korra kindlaksmääramine on liikmesriikide pädevuses ja et nõue, mille kohaselt peavad taotlejad teatama nime ja aadressi, on kooskõlas direktiiviga 2003/4. Nõue tuvastada nime ja aadressi järgi taotleja isik on samuti direktiiviga kooskõlas, et oleks täidetud mõiste „taotleja“ määratlus, kuna taotlejaks loetakse „füüsiline või juriidiline isik“, kusjuures sellega kaasnev õigus tutvuda teabega oleneb sellest, kas isik on õigustatud ja/või tuvastatav taotleja. Nõue teatada nimi ja aadress puudutab taotleja õigustatust ja/või tema isiku tuvastatavust; selle teabe kindlakstegemise eesmärk ei ole seotud taotleja huvi tuvastamisega ega spekulatsioonidega selle taotleja huvi üle taotlus esitada. Ametiasutustel peab olema õigus kindlaks määrata, kas taotlus ei ole ilmselgelt ebamõistlik, ning nõue teatada nimi ja aadress on vajalik, et teha kindlaks ilmselgelt ebamõistlikud taotlused, seeläbi hõlbustades tõeliste taotlejate kiiret ja tõhusat võimalust tutvuda keskkonnaalase teabega. Riigisisese õigusakti artikli 6 lõikest 2 tulenevate õiguste võimaliku kuritarvitamise korral, nagu taotleja huvide kohta järelduste tuletamine või nende üle spekulatsioonid, ei saa neid tegureid taotluse menetlemisel arvesse võtta.
- 3 Vastustaja tugineb oma argumentides põhimõttele, et võimalus tutvuda teabega peab olema nii laiaulatuslik kui võimalik ning et mõisteid, mida palutakse tõlgendada, ei saa käsitada seda põhimõtet riivavalt. Ta lisab, et direktiivis ega Århusi konventsioonis ei viita miski sellele, et taotleja isik tuleb tema nime ja/või aadressi põhjal tuvastada, ning sellist nõuet kehtestavad riigisisised õigusnormid on seetõttu nende õigusinstrumentidega vastuolus; võimalikud lisanõuded või -kohustused teabega tutvumise taotlejate suhtes võivad taotlejaid niisuguseid taotlusi tegemast heidutada või tagasi hoida, kuna õigupoolest võib nõue teatada nimi ja/või aadress anda teavet taotleja huvi kohta taotlus esitada.
- 4 Iirimaa kui menetlusosaline toetab sisuliselt kaebaja argumente, lisades, et direktiivi kohaselt tehakse vahet taotluse olemasolu kindlaksmääramisel ja selle taotluse põhjendatuse kindlaksmääramisel (mis vastab apellandi argumendile seoses viienda eelotsuse küsimusega).
- 5 Right to Know CLG kui *amicus curiae* toetab üldjoontes vastustaja argumente.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjenduste kokkuvõte

- 6 Eelotsusetaotluse esitanud kohus asub seisukohale, et esimesele eelotsuse küsimusele, mis on seotud mõiste „taotlus“ määratlemisega selles kontekstis, tuleb vastata jaatavalt nii, et „taotlus“ tähendab „nõuetekohast taotlust“: taotlus peab olema kooskõlas direktiiviga ja kehtivate õigusaktidega, millega see direktiiv on üle võetud.
- 7 Seoses teise eelotsuse küsimusega on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et „füüsilistele või juriidilistele isikutele“ antud õigused eeldavad enda tegeliku nime ja/või tegeliku aadressi teatamist, mis annab isikule õiguse, et teda käsitataks kui taotlejat.

- 8 Seoses kolmanda ja neljanda eelotsuse küsimusega asub eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohale, et neile ei ole vaja vastata, kuna teisele küsimusele tuleb vastata jaatavalt; teise võimalusena tuleb kolmandale küsimusele vastata eitavalt, kuna riigisisese menetlusautonoomia põhimõttega ei ole vastuolus see, kui liikmesriik võtab direktiivi üle nii, et ülevõtavad õigusaktid nõuavad taotleja nime ja/või aadressi esitamist. Ka neljandale eelotsuse küsimusele tuleb vastata eitavalt, tuginedes üldisele õiguste kuritarvitamise doktriinile; see, et niisuguse teabe abil võidakse spekuloida taotleja huvi üle, ei ole oluline.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et viiendale küsimusele ei ole vaja vastata; teise võimalusena tuleb sellele vastata eitavalt, jällegi tuginedes õiguste kuritarvitamisele ja neljanda eelotsuse küsimuse põhjendustele. Ametiasutusel on õigus keelduda ilmselgelt ebamõistlikku taotlust rahuldamast.

TÖÖDOKUMEN